

Фурман К. В.
слухач магістратури
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

Науковий керівник
доктор політичних наук, професор
Алексєєнко І.В.

ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ СТИЛЮ ПОВЕДІНКИ ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВАХ: КОМПАРАТИВІСТСЬКИЙ АНАЛІЗ

Міжнародний досвід боротьби зі злочинністю свідчить, що в реаліях сьогодення злочинні прояви створюють реальну загрозу демократичному розвитку та національній безпеці більшості країн світу. В умовах зростання організованої, насильницької та корисливої злочинності у міжнародному масштабі та в Україні зокрема, що спостерігається в останні роки, підвищуються вимоги до професійної діяльності органів Національної поліції та висуваються завдання для ефективної боротьби з цим явищем. У результаті широкомасштабної міграції людей, а особливо нелегальної, тероризму, незаконного перевезення через державний кордон наркотиків (наркотрафіку), та валюти постають серйозні проблеми в країні, що спричиняють зростання злочинності, етнічну напруженість та соціальні конфлікти. Україна бере активну участь у всіх напрямках діяльності ООН, Ради Європи, ОБСЄ, СОТ тощо, долучаючись таким чином, до вирішення глобальних проблем та пошуку шляхів міжнародної боротьби зі злочинністю. Співробітництво держав у боротьбі зі злочинністю здійснюється на регіональному рівні, шляхом прийняття відповідних міжнародно-правових актів. Продуктивність виконання покладених на поліцейських обов'язків багато у чому залежить від рівня професійно-психологічної підготовленості, адже найчастіше доводиться діяти в складних, екстремальних умовах, пов'язаних з необхідністю прискореного прийняття рішень, затриманням правопорушників та злочинців, наданням невідкладної допомоги особам, які постраждали внаслідок правопорушень, нещасних випадків, опинились в безпорадному стані задля збереження життя чи здоров'я людей та власного життя.

Сучасний науковий досвід із питань, пов'язаних з особливостями діяльності працівників Національної поліції, у складних, конфліктних, екстремальних ситуаціях, базується, головним чином, на роботах В.В. Авдєєва, В.Г. Андросюка, В.Ф. Антипенка, О.Я. Баєва, О.М. Бандурки, В.Л. Васильєва,

Б.Ф. Водолазського, М.І. Д'яченка, Л.І. Казміренко, Я.Ю. Кондратьєва, В.О. Коновалової, М.В. Костицького, В.М. Кудрявцева.

Проблема психологічної готовності у діяльності працівників поліції в напружених, екстремальних умовах останнім часом займає чільне місце серед інших завдань забезпечення професійної діяльності органів Національної поліції, адже її відсутність негативно впливає на виконання службових обов'язків та мати небезпечні наслідки. Саме тому одним із головних завдань вивчення психологічних чинників стилю поведінки працівників поліції в екстремальних умовах є формулювання в них професійно – психологічної готовності.

Екстремальними називають неочікувані, раптово виникаючі обставини, які характеризуються невизначеністю, складністю прийняття рішення, стресовим станом та несуть загрозу життю і здоров'ю працівника поліції, вимагають максимальної мобілізації резервних можливостей його організму.

І.І. Пампура визначає дві групи психогенних факторів, що діють на працівників поліції під час виконання ним професійних обов'язків. До першої він відносить фізичну та психічну втомленість (іноді навіть виснаженість) і небезпеку з боку озброєних злочинців, а до другої – високу відповідальність за наслідки дій, страх перед можливим осудом з боку колег та інших осіб; дефіцит часу на прийняття рішення, неприємні психотравмуючі події (страждання людей, важкі тілесні ушкодження, кров, трупи), моральний тиск з боку правопорушників, агресивно настроєного натовпу тощо [1].

Можемо погодитися з думкою Когут О.О. стосовно того, що психологічні закономірності діяльності правоохоронних органів під час виникнення надзвичайних обставин та ситуацій, пов'язаних з підвищеним професійним ризиком, небезпекою для життя і діяльності вивчає екстремальна юридична психологія. Але попри значну кількість досліджень у світовому науковому просторі з екстремальної психології в Україні психологічний напрям ще є недостатньо розвинутим та потребує подальших наукових розробок [2].

На жаль, сумна практика професійної діяльності правоохоронців теж має місце. 25 вересня цього року виповнилась річниця з дня загибелі двох патрульних поліцейських у місті Дніпрі, яких застрелив колишній «торнадівець» Олександр Пугачов. Він раніше був оголошений у розшук за тяжкі злочини, а коли правоохоронці зупинили його за порушення правил дорожнього руху й почали перевіряти документи, поціливі у чоловіка та жінку з пістолета. Таким чином, ми бачимо, що під час виконання своїх службових обов'язків, працівники поліції не очікували таких агресивних дій від особи, яка відмовилась виконати вимогу.

Для ефективного виконання службових завдань (у першу чергу щодо дій в екстремальних ситуаціях) вирішального значення набуває професійна

компетентність і впевненість у собі, вміння мобілізуватися в надзвичайних умовах, тренованість, витримка і адекватна оцінка рівня обстановки, досягнення яких можливе лише за наявності належного рівня психологічної підготовки працівників Національної поліції.

Система психологічного забезпечення Національної поліції України включає наступні напрямки діяльності:

- 1) психологічне вивчення;
- 2) психологічна підготовка;
- 3) психопрофілактична робота;
- 4) соціально – психологічне супроводження службових колективів;
- 5) психологічна підтримка оперативних заходів та слідчих дій.

В свою чергу, об'єктами системи психологічного забезпечення є психічні процеси, стани, якості особистості, закономірності її розвитку, соціально – психологічні процеси взаємодії та адаптації особи до різноманітних умов професійної діяльності в Національній поліції України [3].

Отже, під час психологічної підготовки особового складу органів Національної поліції слід враховувати індивідуально – типологічні особливості кожної особистості, зокрема те, що в стресових умовах людина аналізує проблемну ситуацію та швидко приймає рішення.

Література

1. Пампура І.І. Формування психологічної готовності працівників органів внутрішніх справ до ефективної діяльності в екстремальних ситуаціях. Наука і правоохорона, 2013, №3 (21).
2. Когут О.О. Дослідження професійних стресових ситуацій працівників Національної поліції в сучасних умовах / Матеріали круглого столу «Психологічні засади забезпечення службової діяльності працівників правоохоронних органів»/ м. Кривий Ріг, 2017 р/ МВС, ДЮІ. С. 103.
3. Положення про організацію системи психологічного забезпечення Національної поліції України від 28.07.2004 № 842.